

συντηρεῖσθαι καλῶς καὶ ὡφελεῖν πολλαχῶς τὴν Ἐκκλησίαν τε καὶ τὴν ἔθνεικὴν ἐκπαίδευσιν. Οὐ δὲ κατὰ καὶ ρὸν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης νὰ μένῃ διὰ βίου ἀμετακίνητος καὶ ἰσχυρός.

2ον. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία νὰ συστήσῃ Ὁρφανοτροφεῖον τὸ πρώτον τοῦ Βυθία [Ἐπροκοπῆν] παιδευτήριον, συνάργουσα ἐν αὐτῷ μητρικῷ πάντα τὰ πτωχὰ καὶ ἔρημα ὄφρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα γίνωνται εὔσεβεις καὶ φιλόκοινοι πολῖται κατ' ἀνατροφὴν καὶ εὐγνωμοσύνην ἀντὶ κακούργων καὶ ἐξωμοτῶν, ὡς συμβαίνει σῆμερον. Τὸ δὲ Ὁρφανοτροφεῖον τοῦτο νὰ ἔχῃ ἐπὶ τούτῳ ἐπίτηδες καλοὺς διδασκάλους τῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐπιτηδευμάτων. Παρὰ δὲ τούτῳ ἔστω ὅλοι ὅμιοιν κατάστημα διὰ τὰ κοράκια, χωρισμένον ὅμως ἀπὸ τὸ τῶν ἀρρένων καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ διδασκαλίσσης καὶ τινὸς σεβασμίου κληρικοῦ. Εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἀναγκαιοτάτου τούτου καταστήματος τῆς μεγαλοπόλεως ταῦτης ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐκτὸς ἀλλων πάρων δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ὄμοδόζων πανταχόθεν, γράφουσα τὸ δέοντα εἰς τοὺς κατὰ τόπους Ἀρχιερεῖς, Ἐπισκόπους καὶ ἄλλους κληρικούς· καὶ εἰς κοσμικούς.

3ον. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία νὰ συστήσῃ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ μίαν μεγάλην Βιβλιοθήκην τοῦ Γένους ἔχουσαν καὶ Βιβλιοθήκηριον, καὶ πλουτιζομένην ἐτησίως, ἵνα χρησιμεύῃ εἰς τοὺς συγγράφοντας καὶ τοὺς διδασκάλους.

4ον. Φροντίδι· καὶ προτροπὴ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας νὰ κτισθῶσι παντοῦ διοῦ χρειάζονται κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς πόλεως αἱ ἀναγκαῖαι ἐκκλησίαι, οἷον κατὰ τὴν Νέαν Πύλην τῆς Βλάγκας, κατὰ τὴν Παλαιὰν Γέφυραν, διοῦ τὸ ἀγίασμα τῆς παλαιᾶς μονῆς τοῦ Ἅγιου Προκοπίου, κατὰ τὸ Κοσμίδιον [Ἔγιον], κατὰ τὸ Ταξίμιον πλησίον τοῦ Σταυροδρομίου, ἐν Ροφούσαις [Κανδήλι], ἐν Νυμφαίῳ [Χουνικάρ σκελεσί] καὶ διοῦ ἀλλαχοῦ, συγγρόνως δὲ καὶ τὸ ἀναγκαῖα παιδευτήρια τῶν ἀρρένων παίδων καὶ τῶν κορασῶν, διοῦ χρειάζονται καὶ δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦτα.

5ον. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησίᾳ, οἱ προύχοντες καὶ οἱ σοφάτεροι τοῦ Γένους νὰ προτρέπωσι τοὺς πάντας ἵνα γίνωνται κτηματίαι, κτίζοντες καὶ λιθίνους οἰνίας, καὶ γεωπόνοι ἀγοράζοντες καὶ καλλιεργοῦντες καὶ δενδροφυτεύοντες τοὺς πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως γερσίους τόπους, ὅπερ ἐπικερδέστατον, καὶ κηπουροὶ καὶ ζωοκόμοι, καὶ καλλιτέχναι ἡ ἀπλῶς τεχνῖται καὶ βιομήχανοι οἰοιδήποτε [διότι ἔχουσεν ἐμπέρους παμπόλλους καὶ δυοτυχοῦντας] καὶ ιατροὶ, φαρμακοπώλαι καὶ διδασκαλοὶ τῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων, (τοὺς ὅπιοὺς χρειάζεται πολὺ πρὸς τοὺς ἄλλους ἡ Μικρασία), καὶ εἴ τι ἄλλο τίμιον καὶ χρήσιμον ἐπιτήδευμα.

6ον. Νὰ εὔκολύνωνται καὶ προτρέπωνται δέον τὸ δυνατὸν οἱ ἔγκαιρι γάλοι τῶν Βυζαντίων μετὰ τῶν νησιών τῶν ὄφρωδόζων Ἀρμενίων, οἵτινες ὄφρωδοζοὶ ὄντες διαφέρουσι μόνον ὡς πρὸ, ἡμᾶς κατά τινα ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα τοῦ πεσόντος σχίσματος, τὰ ὅποια θέλουσι παρατηρήσει κατ' ὀλίγον αὐθόρυμποι οἱ ἀδελφοὶ Ἀρμενίοι ἐπὶ τὸ ὄφρωδόζτερον ἵνα προφυλα-

χθῶσιν ἐπιτυχέστερον ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἐτεροδόξων Λατίνων καὶ Διαμαρτυρομένων.

7ον. Ἐκτὸς τῆς ἔθνεικῆς ἐκπαίδευσεως οἱ ἡμέτεροι νὰ σπουδάζωσι καὶ τὰς Ἀσιανὰς γλώσσας, ἵνα χρησιμεύωσιν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὡφελῶσι κατὰ τὸ ἐνὸν τὰς ιδίας ἐμπορίας.

8ον. Οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ πνευματικοὶ καὶ ἱεροχήρυκες νὰ διδάσκωσι τοὺς ἡμέτερους συνεχῶς πρὸς τὴν εὔσεβειαν, τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς, τὴν λιτότητα καὶ ἔγκρατειαν, τὴν βοήθειαν τῶν κοινωφελῶν καταστημάτων, τὴν ὄμονιαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ συνδρομὴν, τὴν φιλοδικαιοσύνην κτλ. Εἰς τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἐχρησίμευον καὶ οἱ λογιώτεροι καὶ ἐναρετώτεροι τῶν ἀγιορειτῶν καὶ ἄλλων μονοχῶν.

9ον. Νὰ βοηθήται παρὰ πάντων ἡ σύστασις νέων ἐφημερίδων ἢ ἄλλων περιοδικῶν συγγραφῶν ὡφελίμων καὶ ἡ τύπωσις βιβλίων ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν, τὰ ὅποια χρειάζεται ἡ γλῶσσα μας, ὅχι ἐρωτικῶν ἀσέμνων διηγημάτων καὶ τραγωδίων καὶ μυθιστοριμάτων καὶ ἄλλων τοιωτῶν βιβλιαρίων, τὰ ὅποια δὲν ὡφελοῦσιν, ἀλλὰ βλάπτουσι μεγάλως φθείροντα τὸ ἥθος τῶν νεοσυστάτων ἢ νεοφωτίστων καὶ ἐνδεῶν λαών, ὅποιος καὶ ὁ ἡμέτερος.

10ον. Νάρδρανισθῶσι καλῶς αἱ Δημογεροντεῖαι καὶ νὰ συστηθῇ ἐνταῦθα παρὰ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὡς τὶ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Γένους· Ἐπιτροπή τις συγκειμένη ἐκ τῶν ἀπεσταλμένων ἐκάστης περιφερείας καὶ συνεδρίαζουσα ἐκτάκτως κατὰ τὴν χρείαν καὶ τακτικῶς δίς, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ μηνὸς, διὰ τὴν ἀναγκαίαν περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων σύσκεψιν καὶ ἐνέργειαν.

11ον. Λί Λέσγαι περιέχουσα τινὰς ὡφελίμους ἐφημερίδας καὶ ἄλλας καλάς ἀναγνώσεις χρησιμεύουσι πολὺ εἰς τὴν ἀναγκαίαν κοινωνίαν καὶ κυκλοφορίαν τῶν κοινωφελῶν ἰδεῶν. Τοιαύτας χρειάζεται τὸ Φανάριον, τὸ Ἐνδόμον [Ἐδρινὲ καπὲ], τὰ Ψαρμοθέαι, ἡ Βλάγκα, ὁ Γαλατᾶς (ὁ ρυπαρὸς καὶ ἀμελημένος καὶ χρήζων πολλοῦ επαπονισμοῦ καὶ εὐπρεπισμοῦ διὰ τὴν ὅποιαν ἔχει ἀξιόλογον θέσιν καὶ βαρύτητα), τὸ Σταυροδρόμιον; τὰ Τατάβλα, ἡ Χρυσούπολις, τὸ Ιασίνιον [Βεσικτασί], αἱ Εστίαι [Ἀρναούτκιοι], τὰ Θεραπεῖα καὶ εἴ τι ἄλλο μέρος.

12ον. Η ἀποκατάστασις ἐνταῦθα πρὸς τοὺς ἄλλους πλειστέρων ὄμογενῶν ιατρῶν ἐπιστημόνων καὶ σοφῶν διδασκαλῶν, καὶ ἀξιολόγων ἀρχιτεκτόνων καὶ ἄλλων καλλιτεχνιτῶν, καὶ ἐπιτηδείων βιομηχάνων συμβάλλει πολὺ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα θέλουσιν ὡφελήσει μεγάλως τὴν πόλιν ταύτην.

I. Γ. Α.

ΠΑΙΔΟΜΑΘΕΙΑ.

Συγχέεται συνήθως καὶ κοινῶς ἡ Σοφία μὲ τὴν Παιδείαν· καὶ ὅμως διαφέρει ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην πολλά-

Σοφία λέγεται ἡ μάθησις τέχνης τινὸς ἢ ἐπιστήμης· ἢ δὲ παιδεία κατὰ τόνομά της, σημαῖνει πρώτως καὶ χυρίως τὴν ἐκ παιδὸς μάθησιν τῶν συμφερόντων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λογικοῦ ζῶου· καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ τὴν σοφίαν, ἀνὴρ διδαχῆς της ἔγινεν ἐκ παιδικῆς ηλικίας. Ἡ σοφία πλουτίζει μόνην τὴν κεφαλὴν, ἡ παιδεία εἶναι τῆς ψυχῆς ὁ θεατρός· ἡ σοφία γεννᾷ τοὺς λογιωτάτους· ἡ τεγχικωτάτους· μόνην ἡ παιδεία δύναται νὰ πλάνη τοὺς λογιωτάτους. « Πεπαιδευμένους ὄνοματά. (ἔλεγεν ὁ Ἰσοχράτης) ὅχι τοὺς ἔχοντας τέχνας, ἐπιστήμας, ἢ δυνάμεις τινὰς, ἀλλὰ πρῶτον τοὺς γνωρίζοντας τα αἰλιθῆ των συμφέροντα· ἐπειτα τοὺς φυλάσσοντας τὴν δικαιοσύνην εἰς τὴν μὲ τοὺς ἄλλους ἀνατροφήν· τρίτον τοὺς δυνατάν, νὰ γαλινώσωσι τὰς ἡδονὰς· των καὶ τέταρτον τοὺς μὴ φθειρομένους μηδὲ ὑπερηφνευσμένους εἰς τὰς εὔτυχίας των, ἀλλὰ χαίροντας πλέον εἰς διὰ ἀπέκτησαν ἐξ ιδίας φρονήσεως παρὰ εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς τύχης. Όσοι εἴγουν δλα ταῦτα τὰ καλὰ, ἐπεῖνοι εἶναι οἱ φρόνιμοι καὶ τέλειοι ἄνδρες. » Τὴν αὐτὴν σχεδὸν κρίσιν ἔκαμψε περὶ τῆς παιδείας καὶ ὁ Γαληνός.

« Η Παιδομάθεια εἶναι ἀναγκαῖα εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην ἢ τέχνην, καὶ ἔξαιρέτως « τὴν περὶ τοῦ βίου τέχνην » ὡς τὴν ὄνοματέει ὁ Ἐπίκτητος. Καθὼς ὁ ἀθλητής, διὰ νὰ εὐδοκιμῇ εἰς τὴν τέχνην, χρεωστεῖ νὰ τὴν γυμνάζεται παιδιόθεν καὶ νὰ τέμφεται τρόπον τινὰ μ' αὐτὴν, ὡς ἐκαυχᾶτο ὁ Πολυνείκης,

Γυμνάσια θ' οἷσιν ἐντράψην, Δίρχεις θ' ὅδωρ,

ὅμοίως καὶ ἡ ἐνάρετος τοῦ βίου διαγωγὴ εἰς ἐκείνους μόνους ἀνθεῖ καὶ λάμπει δοσὶ ἐντράψονταν μὲν αὐτὴν καὶ τὴν ἐθήλασαν μὲ τὸ μητρικὸν γάλα. Τὸ αὐτὸν ἀναλόγως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κακίαν. Ἐκεῖνοι μάλιστα τὴν πράσσουν ὡς τέχνην, δοσὶ τὴν ἐτράφοσαν ἐκ νεαρᾶς ηλικίας διὰ τῆς κακῆς ἀγωγῆς. Θύτως ὁ παρθίσιτος καυχᾶται εἰς τὴν σκηνὴν, διὰ ἐμπλεῖ παιδιόθεν τὴν τέχνην νὰ συγνάζῃ τὰ ξένα τραπέζια.

Περὶ τοῦ παραστεῖν εἴτις ἐμπέσοι λόγος,
Τὸ τεχνίον αἱὲ τοῦτο μοι κατεπίνετο.

Καὶ ΠΑΙΔΟΜΑΘΗΣ πρὸς αὐτὴν τὴν διάνοιαν ἦν.

Ταῦτην μάλιστα τὴν Παιδομάθειαν χρεωστοῦν οἱ πνευματικοὶ πατέρες νὰ παραγγέλλωσιν εἰς τοὺς γονεῖς, νὰ τρέφωσι παιδιόθεν τὰ τέκνα των εἰς τὰ καλὰ. Ἡ μάθησις τῆς ἀρετῆς, ὡς πάσης ἀλλης τέχνης, κρέμεται ἀπὸ τὴν συνήθειαν. Ἀν τὰ συνειθίσωσι παιδιόθεν εἰς τὴν μάθησιν τῶν καλῶν, τὰ καλὰ θέλουν πράσσειν εἰς ὅλην αὐτῶν τὴν ζωὴν.

Ἐγὼ δὲ ἐν ἀνδρὶς εὐεσεβείστατου τραφεῖς

Χείρωνας, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχειν.

Ἡ παιδιόθεν μάθησις τῶν καλῶν θέλει ῥίζωθῆν εἰς τὰς ψυχὰς των τίσον ἴσχυρὰ, ὥστε νὰ ἀποστρέψωνται τὰ κακὰ, ὡς ἡθελον, παραδείγματος χάριν, ἀποστρέφεσθαι τὰ ἀσυνείθιστα εἰς αὐτοὺς φαγητὰ ἡ ποτά, διὰ τοῦτο μόνον διὰ τῶν εἶναι ἀσυνείθιστα. Καθὼς πᾶσσα τέχνη μανθάνεται ἀπὸ τὴν καθημερινὴν αὐτῆς γυμνασίαν, παρόμοια καὶ ἡ ἀρετὴ ἀποκτᾶται

ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπον πρᾶξιν. « Τὰς δὲ ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἀ γὰρ δὴ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα πολοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες, οἰκοδόμοι, καὶ κιθαρίζοντες, κιθαρισταί οὗτοι δὲ καὶ τὰ μὲν δίαιτα πράττοντες, δίκαιοι γιγνόμεθα, τὰ δὲ σώφρονες, σώφρονες, τὰ δὲ ἀνδρεῖα, ἀνδρεῖοι. » Ἡ ψυχὴ μάλιστα τῶν παιδίων ὄμοιαζε τὸν κηρύν, τὸν ὄπιον εὔκολα δύναται τις νὰ μολαξῇ καὶ νὰ πλάσσῃ ἐξ αὐτοῦ διὰ θέλει· « Τὰ δὲ ηθοὶ καὶ ἐπιτηδεύματα πλάσσει καὶ κηροχυτεῖ τὰν ψυχὴν, φυσίωσιν ἐμποιοῦντα διὰ τῆς συνεχέος ἐνεργίης. » Ἀπὸ τοιαύτας ψυχὰς πλασμένας, ὡς πρεπεῖ, γεννῶνται οἱ γρηστοὶ πολίται, καὶ οὗτοι πολλιν πλάσσουν τὴν γρηστὴν πολιτείαν. « Άργα πολιτείας ἀπάσης νέων τροφά. » Οἱ τι μάλιστα χρεωστοῦν οἱ γονεῖς εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, εἶναι τὸ μῆσος τοῦ φεύδους. Ἡ ἀληθεία (ἔλεγεν ὁ Νομοθέτης Χαρώνδας) εἶναι τὸ ἀναγκαιότατον μάθημα εἰς τὰ παιδία, διότι ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτῆς, ὡς ἀπὸ σπόρου γονιμώτατον, γεννῶνται δλαι αἱ λοιπαὶ ἀρεταί. « Χρὴ συνειθίσειν ἐκ παλίων κολάζοντας μὲν τοὺς φριλοψυεδεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαλήθεις, ἵνα ἐμφριῶσται ἕκαστῳ τῷ κάλλιστον καὶ σπερματωδέστατον τῆς ἀρετῆς. » Καὶ σημείωσε πῶς ὁ σοφὸς νομοθέτης ὡνόμασεν ὑπερθετικῶς Σπερματωδέστατον τὸν σπόρον τῆς ἀληθείας εἰς τὰς νεαρὰς τῶν παιδίων ψυχάς· ὅχι μόνον διότι ἀπὸ αὐτὸν ἐλπίζονται οἱ κάλλιστοι τῆς μελλούσης των ζωῆς καὶ διαγωγῆς καρποί, ἀλλ' διότι καὶ ἡ σπορά του εἶναι τόσον πλέον εὔκολος, δοσὸν φυσικὰ τοῦ λογικοῦ ζῶου ἡ ψυχὴ εἰς τὴν ἀληθείαν κλίνει καὶ ἀποστρέφεται τὸ φεῦδος ὡς ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος· « Ἡ φύσις αὐτῇ ἐστὶ τῆς διανοίας, τοῖς μὲν ἀληθέσιν ἐπινεύειν, τοῖς δὲ φεῦδεσι δυσαρεστεῖν. » Θέλεις ἀπόδειξιν τούτου; Ἐξέτασε πῶς διατίθεται ἡ ψυχὴ σου πρὸς τὸν δόστις σ' ἀδικεῖ μὲ βίαν, καὶ δόστις μὲ δόλον. Τοὺς ἀποστρέφεσαι φυσικὰ καὶ τοὺς δύναγανακτεῖς δημως πολὺ πλέον πρὸς τὸν ἀπατήσαντά σε μὲ τὸ φεῦδος· διότι οὐδοὶ εἰς αὐτό σου τὸ λογικὸν, ὡς ποθέτων σε μωρόν.

K. S.

ΗΟΙ ΗΣΙΣ.

ΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Τὸ πτηνὸν ἀρχίζει τώρα τὸ ἐσπερινόν του ἀσμα, Καὶ τὸ χαρωπὸν εὐφραίνει τῆς δημιουργίας πλάσμα. Οἱ δὲ ἐσπεροὶ προβάνει καὶ διώκει τὴν ἀκτίνα, Τὴν ἐσχάτην τοῦ Ἁλίου, καὶ εἰς ἕδα καὶ εἰς κρίνα, Τὰς γλυκείσας ἐπιφέρεις ἐπιπνεύσεις τοῦ Ζεφύρου. Καὶ ἀφθόνως πως σκορπίζει εὐδίας τερπνοῦ μύρου. Εύτυχεῖς θυγατροὶ οἱ ζῶντες εἰς τὸν κόσμον ἀνωδύνως! Πρὸς τοὺς οὐρανοὺς τὸ βλέμμα ἀνυψόνουν εὐφροσύνως,